

BEJN IL-GĦAMLA TAL-VERBI MALTIN
U DIK TAL-VERBI TALJANI-SQALLIN.

Il-verbi ta' nisel Malti jispiċċaw b'konsonanti. Eż: *qatel, feraq, eċċ.* Biss, il-konsonanti sħiħa *gh* (barra mill-*gh* fil-kel-
miet: *forogh, żebagh, daghdagh*) u l-konsonanti dgħajfin *j* u *w*
f'tarf il-kelma, jibqgħu siekta u jinxorbu fil-lehen ta' *a*. Eż:
tala'(gh), tafa(gh), tefa(j), sewa(j), feda (w).

Il-verbi ta' nisel taljan-sqalli jispiċċaw dejjem bil-vokali *a*
u fit-tiswir tagħhom jimxu iktarx fuq dawk il-verbi li fil-
Malti għandhom l-aħħar konsonanti *j* jew *w*. Eż: *spara,*
sparajt, eċċ., sforza, sforzajt, eċċ., batta, battejt, eċċ. żbalja,
żbaljajt, eċċ., iżda f'dawn, il-vokali ta' l-ewwel taqsima tal-
kelma tibqa' bla mittiefsa, fil-waqt li fil-verbi maltin taqa'.
Eż: *feda, fdejt, sewa, swejt.*

Il-partiċipju passat tal-verbi taljani-sqallin, fil-Malti, isir
billi tiżdied *t* mal-Passat ta' l-Indikativ: *inkorla, inkorlat;*
irxoxta, irxoxtat: imborġa, imborġat.

Il-biċċa l-kbira tal-verbi ta' nisel taljan-sqalli jibdew
bil-vokali *i* li twieġeb għall-*i* ta' wara l-ewwel konsonanti fil-
kelma taljana jew sqallija. Eż: *ricevere, irċieva; ricadere,*
irkada eċċ. Jiġi li l-*i* tkun l-ewwel vokali tal-verb stess fit-
Taljan jew Sqalli, bħal f'*impiega, inkorla, eċċ.*

Fil-verbi ewlenin maltin ta' żewġ sillabi l-aċċent huwa
maħtuf ħafif, fil-waqt li f'biċċa mill-verbi taljani-sqallin, ta'
żewġ sillabi, il-vokali hija twila. Eż: *sôfra, bâta, fiera*
eċċ., li turi n-nisel barrani. Fil-Malti din il-għamla ssibha
wisq fil-bogħod fil-verbi ewlenin. Qabbel: *miera, merejt.*
Huma wkoll ta' nisel taljan-sqalli:

a) dawk il-verbi li għandhom tliet konsonanti diffe-
renti jew iżjed, u jispiċċaw bil-vokali *a*. Eż: *serva, skarta, eċċ.;*

b) dawk il-verbi li jibdew u jispiċċaw bil-vokali. Eż:
obda, offra, icċita,

a) dawk li fil-mamma għandhom iż-żewġ vokali *o* u *a*.
Eż: *ordna, storda.*

Il-verbi ta' nisel taljan-sqalli li jibdew b'konsonanti iktarx
itennu l-ewwel konsonanti. Eż: *ipprova, ittratta, iggranfa,*
icċara, issonda, iżda, mbagħad, ngħidu ċieda, skarta, gawda,
salva.

Il-verbi taljani li jibdew bl-*a*, b'konsonanti mtennija
wara, iħobbu ibiddu l-*a* f'*i*. Eż: *irrabja* (minn *arrabiare*),
iffonda (minn *affondare*) eċċ. Iżda, mbagħad, ngħidu: *aċċetta,*
addatta, approva, abbona, allogġa.

Il-verbi li jibdew bl-*st* huma ta' nisel malti jekk għand-
hom konsonanti gutturali jew jispiċċaw b'konsonanti. Eż:
staqsa, staħba, staghġeb, staghna, sqarr, stkerrah, staha, stie-
den, stejqen, li huma maltin, fil-waqt li *storda, stampu, stona,*
stagna, stinka huma ta' nisel taljan-sqalli.

Biċċiet mill-verbi taljani-sqallin, meta jidhru fil-Malti,
jaqtgħu xi ittri minn ras il-kelma: *spona, żarma, solva* minn
esporre, disarmare, assolvere.

Il-mamma ta' verbi mnisslin mit-taljan jew sqalli iktarx
li l-Malti jibniha fuq it-tielet persuna, sing. ta' l-Imperfett:
stabilixxa, spona (*stabilisce, espone*).

It-tibjin li hemm fil-għamla ta' verbi maltin u dik ta'
verbi taljani-sqallin jurina li l-verb malti baqa' dejjem magħ-
żul għalih f'dik li hi għamla ewlenija tiegħu, u li mill-banda
l-oħra l-verb taljan-sqalli, għalkemm mexa fuq it-tiswir
grammatikali tal-Malti, sabiex jibqa' jingħażel mix-xeħta
maltija ma'tilefx għal kollox dik il-vokalizzazzjoni jew fone-
tika li tagħmel mill-bini tal-kelma ewlenija tiegħu.

Dan juri wkoll li l-mamma ta' verbi mnisslin mit-taljan
jew sqalli li jibdew bil-vokali għandha tinkiteb bħalma tit-
lissen u għalhekk jagħtu dawk il-kittieba li fil-verbi ta' nisel
taljan jew sqalli jħobbu jaqtgħu l-vokali fil-bidu ta' verbi
bħal: *ikkmanda, ittenda, iddobba,* u jiktbu *kkmanda, ttenda,*
ddobba, wara kelma li tispiċċa b'vokali.